

convertir en un gran mercat que seduïx gairebé tot l'establishment nord-americà.

La revolució cubana, una revolució més aviat anticolonialista i "burguesa" que no pas "proletària", no va arribar a ser democràcia i va morir víctima del narcisisme de Castro, del blocatge nord-americà i, sobretot, de l'estancament soviètic al qual es va abraçar el dictador en els seus deliris de soledat. L'URSS de Brèjnev es va apoderar de l'illa i el virus de la retòrica i de la corrupció va arribar a infectar la política, l'economia, la societat, la psicologia col·lectiva, fins a podrir l'últim racó de l'illa, fins i tot aquells racons on hi havia admirables avenços de l'ensenyament i de la sanitat.

En la misèria de la dimensió marxista-leninista i russo-soviètica de la vida es poden reconèixer pobles tan diferents

com el caribenc, el caucasià o el centreuropèu. "Mira bé aquesta ciutat, com cau a trossos, com se la menja la merda" –diu l'intel·lectual al jove comunista al film *Fresa y chocolate*–. Això podia ser subscrit perfectament per un ciutadà d'ara, i de fa quinze anys, de Moscou, de Tbilissi o del Bucarest de Ceaucescu.

Sincerament, no veig clar que els contactes amb els opositors i els gestos de bona voluntat del ministre d'Exteriors Roberto Robaina a Madrid siguin una promesa de democràcia. Què intenta dir el jove diplomàtic quan assegura que Cuba s'adaptarà al món, però amb dignitat? No confon Robaina la dignitat dels cubans, *balseros* o no, amb els interessos de supervivència de la *nomenklatura* a la qual pertany? En tot cas Robaina, que segur que fa temps que no trepitja carrers i cases que cauen literal-

ment de porqueria, té al cap –sempre sota la vigilància de Fidel– una cosa semblant a allò de la "continuïtat perfectible" de Fernández de la Mora. L'ideòleg franquista del "crepuscle de les ideologies" va fracassar precisament en el terreny pràctic, quan el seu "desig" ideològic el va arrossegar a apostar per una continuïtat, la representada per Arias Navarro-Fraga, que es va ensorrar víctima de la seva pròpia essència repressiva.

Però la Cuba del 94 no és l'Espanya del 76. A Cuba el temps del no-temps i del no-viure colpeja desesperadament els límits del que és suportable per fer possible una sortida reformista, pactada i pacífica. Els qui voldrien veure a l'Havana un *akelarre* com el de Bucarest saben que hauran d'esperar molt poc.

Llibert Ferri

Un enigma poca-solta

L'aparició d'*El sistema*, el llibre de Mario Conde, no ha complert, segons Fabià Estapé, les expectatives que havia originat per la seva falta d'arguments.

Els mesos d'aquest estiu –focs a part– han passat amb un ai al cor. No se n'estranyin. S'havia dit pertot arreu que tan aviat com caigués la Mare de Déu de Setembre una veritable nuvolada editorial giraria les coses de cap per avall. De què es tractava? Ben senzill: l'ínclit banquer Mario Conde y Conde –el dels 600.000 milions de déficit– s'explicaria. Totes les pèrdues del vell Banesto serien posades a la vista. Vostès posin-se la mà al cor: és fàcil de perdre 600.000 milions de pessetes? És fàcil de deixar de ser el número u de la banca privada per acabar essent el quatre? Els més murrís –i mirin que n'hi ha– deien que aquí havia d'haver-hi marro. Home, segons el que es vulgui entendre per "marro", n'hi havia, i jo espero que els tribunals de justícia el determinaran amb pèls i senyals.

Mentrestant, ens hem acompanyat amb la lectura de *l'Enigma*, o més ben dit, del "sistema". Sembla que el sistema vigent en l'Espanya de Joan Carles I explica tota mena de desoris bancaris. Mirin que durant l'any 1994 n'hem fetes de grosses: recorden les trapellereries de Mariano Rubio? Tot va començar amb un "lleuger" frau fiscal; poc després l'afer Ibercorp

Mario Conde. El banquer vol fer el salt a la política.

ens duia el senyor Manuel de la Concha, ex-síndic de la Borsa de Valors de Madrid. I mentrestant el director general de la Guàrdia Civil, Luis Roldán, fugia amb milers de milions de pessetes (vull ser misericordiós).

I tot això ve, com ens diu Mario Conde, d'un ús del *poder*. Home, don Mario! Segur que vostè hi ha posat cullerada. De moment el *poder* i el seu pretès enigma es gronxen a l'Alejandra. O no?

Fabià Estapé